

Streszczenie – Katarzyna Lenczowska - Soboń

Przedmiotem rozprawy doktorskiej pt. „Przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku” było zbadanie funkcjonowania przepisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego w polskim porządku prawnym.

Ochrona prawna dziedzictwa kulturowego powinna być jednym z najistotniejszych obszarów w działalności państwa.

W szeroko rozumianej ochronie dziedzictwa kulturowego zawarta jest również ochrona zabytków, którą regulują nie tylko przepisy ustawy o ochronie zabytków ale także inne akty prawne odnoszące się do zabytków, w tym przepisy cywilne, administracyjne i karne.

Niniejsza rozprawa doktorska to próba odpowiedzi na pytanie dlaczego ochrona karna zabytków – ich integralność i nienaruszalność - nie jest w pełni zadawalająca, pomimo iż od 1962 roku czyn ten stanowi przestępstwo, a od 2015 roku jest zagrożony dosyć wysoką karą, bo aż do 8 lat pozbawienia wolności.

Początek ochrony zabytków w polskim prawie to rok 1918, w którym wydano Dekret Rady Regencyjnej zawierający pierwsze unormowania związane z ochroną zabytków oraz towarzyszące im przepisy karne. Kolejne zmiany w ochronie zabytków przyniosło, Rozporządzenie Prezydenta RP z 1928 o opiece nad zabytkami, a po wojnie ustawa z 1963 roku o ochronie dóbr kultury. Istotną zmianę w ochronie zabytków wprowadziła ustawa z 2003 roku o ochronie zabytków.

Zagłębiając się niniejszą problematykę, pracę podzielono na dwie części: teoretyczną i badawczą.

W części teoretycznej przedstawiono rys historyczny związany z rozwojem ochrony karnej zabytków, skupiając się w szczególności na przepisach dotyczących zniszczenia lub uszkodzenia, w kolejno wydawanych aktach prawnych. W następnych częściach podjęto próbę przedstawienia i scharakteryzowania przedmiotu ochrony oraz wzajemnej relacji pojęciowej pomiędzy zabytkiem, dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury, dobrem kultury a dziełem sztuki. Przeanalizowano poszczególne znamiona przestępstwa zniszczenia lub uszkodzenia zabytku, również w oparciu o art. 288 kk.

W celu dokonania głębszej analizy tej problematyki oprócz rozwiązań karnych przewidzianych w ustawie o ochronie zabytków przedstawiono także przepisy zawarte w kodeksie karnym, w tym przestępstwa związane z uszkodzeniem mienia kwalifikowane z uwagi na szczególne „dobro kultury”. Dalsze rozważania dotyczyły czynów związanych z uszkodzeniem zabytku w powiązaniu z prowadzonymi robotami budowlanymi, a także

przepisami odnoszącymi się do ochrony przyrody. Badaniem objęto również czyny związane ze zniszczeniem obiektów kulturalnych w czasie działań wojennych. Dla szerszego obrazu zaprezentowano również problematykę czynu uregulowanego w art. 52 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym. Na bazie tej tematyki dokonano również analizy możliwych zbiegów przepisów i przestępstw.

W części badawczej rozprawy doktorskiej zbadano funkcjonowanie przepisu art. 108 ustawy o ochronie zabytków w oparciu o akta zakończonych prawomocnie postępowań prowadzonych w obszarze właściwości Prokuratury Regionalnej w Lublinie, zarejestrowanych w latach 2008 – 2018. Szczególnej analizie poddano kwestie dotyczące przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom archeologicznym, problematyce pokrzywdzonego, a także wydawania opinii w takich sprawach. Końcowo, przedstawiono ustawodawstwo karne dotyczące zabytków w wybranych państwach europejskich.

Praca składa się ze wstępu, ośmiu powiązanych ze sobą rozdziałów, zakończenia i bibliografii.

Słowa kluczowe: zabytek, dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury, dobro kultury, dzieło sztuki, nawiązka, obowiązek naprawienia szkody,